

פרשת לך לך
גליון תקס"ג
שנה י"ב

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים

בעולם הבא יש לאדם רק את המעשים טובים שעשה בעוה"ז

עד שהוא עומד בבחייתו, בא אליו אדם אחד שהיה מכיר אותו ורואהו לעתים רחוקות. פנה אליו ושאל אותו: "תגידי לי אהובי! מה לך מצר? מה אירע לך?" סיפר לו הלה את צרתו, שהוא מוזמן למשפט שהוא ירא וחרד ממנו, ועוד סיפר לו את צרתו הגדולה וכל הדברים שאירעו עם שלשת אהוביו.

אותו אדם אמר לו אל תדאג, אני אבוא איתך עד המשפט ואף אמליץ באזני השופטים דברים טובים בעדך. והיה האדם הזה תמה, ששלשת אהוביו לא הסכימו לבוא עמו והשיבו פניו ריקם, ואילו זה שלא היה נחשב בעיניו לאוהב, בא עמו ואף מליץ טוב בעדו...

והנמשל הוא: כי האדם יש לו שלושה אהובים: האחד הם רעיו ואהוביו שהם עמו לפרקים, והשני אשתו ובניו שהם תדירים עמו, והשלישי ממונו שהוא רץ אחריו ושומרו יומם ולילה. והנה בעת פקודתו, ביום שעליו להשיב את נשמתו ליוצרה, אין שום אחד מהם הולך עמו למשפט בפני בית דין של מעלה, והאדם מצטער על שלושתם שביכלה ימיו עמהם ואינם יכולים להצילו.

אך יש אהוב אחד שהאדם לא היה מחשיבו לאהוב כי אם לפרקים רחוקים, ואלו המצוות והצדקות והמעשים הטובים שעושה בחייו לפרקים כשיזדמן לו ואינו רץ אחריהם, והוא חושב אותם לאינם אהובים.

ובאמת הם הם העומדים להציל אותו בעולם העליון, כמו שנאמר (ישעיה נה, ח): "והלך לפניך צדקך". שהמצוות מקדימות והולכות לפניו ומאירות הדרך ומליצות עליו יושר וזכות.

וזהו הרמז שמוזכר כאן בפסוק: "ויאמר ה' אל אברם" - שהיא הנשמה. "לך לך מארצך" - שלא תאבד הזמן עם רעים אהובים בני ארצך "וממולדתך" - זו אשתו ובניו שהם תולדותיו ואשתו שהיא מולידה לו, "ובית אביך" - זה ממונו, שירשו מבית אביו.

לפי שכל אלו השלושה, אין ראוי לאדם שידבק הרבה בהם, שאינם עיקר ביאתו לעולם שבבילם, אלא ילך לארץ הקדושה - זו התורה, שידבק בה ובמעשים טובים ובצדקה שהם עומדים לו לעתיד לבוא. ובשכר זה יזכה ל- "ואעשך לגוי גדול" כמו שידוע שעל ידי המצוות נבראים מלאכים, והם כולם נקראים על שמו. וזהו: "ואגדלה שמך" - והיה ברכה...!

"ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך".

יש לדקדק בפסוק זה, שאומרו הכתוב לכאורה שלא כסדר. שהרי לפי סדר מנהגו של עולם, אדם יוצא תחילה מבית אביו, ואחר-כך הוא יוצא מעיר מולדתו, ורק אחר כך הוא יוצא מארצו. ומדוע אפוא שינה הכתוב את סדר הדברים ואמר: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך"?

תירוץ נפלא על כך, מובא בספר "שערי ישועה", על פי מה שאמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה בתחילת הפרשה): "שמעי בת וראי והטי אוזנך ושכחי עמך ובית אביך" (תהלים מה, יא). שפסוק זה נאמר על אברהם אבינו עליו השלום. ואם כן מעתה הכל יבא על מקומו בשלום. שהכתוב שאמר: "לך לך", היינו שישכח ויעזוב את מולדתו ובית אביו. שכן בנוהג שבעולם, שמכיריו של האדם שהם רחוקים ממנו ואינו רגיל עמם הרבה, אזי הוא שוכח מהם מהר קודם לקרובים וכן שאר הקרובים שוכח הוא אותם קודם לבית אביו, ולכן אמר: "לך לך מארצך" - היינו שקודם ישכח את בני ארצו, ואחר כך את מולדתו, ואחר-כך ישכח בית אביו, ובדרך זו ילך לארץ הקדושה כדי לעשות רצון אביו שבשמים ולהידיבק בה' יתברך ובדרכיו.

וביארנו זאת במשל נפלא: משל לאדם אחד שהיו לו שלושה אהובים. האחד היה מתראה אתו לפרקים, פעם בשבוע, והשני היה מתראה אתו כל יום, והשלישי היה דבק עמו יום ולילה. לימים נתבע האיש הזה למשפט פלילי, ומכיון שכן הלך לבקש מרעיו ואהוביו שיבואו לעזרתו. הלך לאהובו הראשון וביקש ממנו לילך אתו אל בית המשפט. השיב לו אהובו הראשון: "אני איני יכול לילך עמך אלא עד סוף הרחוב של ביתך ולא יותר!"

עזב אותו והלך לאהובו השני, שח לו את כל מה שאירע עמו וביקש ממנו שיבוא איתו למשפט. והשיב לו אהובו השני: "אני הולך עמך עד סוף החצר, פסיעה אחת לא יותר!"

וכשהלך אל אהובו השלישי וסח לו דברים כהוייתם. השיב לו אהובו השלישי: אני איני זז ממקומי! התחיל הלה להצטער. והיה נאנח מקירות לבו ובוכה ואומר: "אלו הם אהובי שנטחתי בהם וביליתי את מיטב ימי ושנותי עמם, הנה הם אינם עומדים לי בשעת צרתי?!"

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

אמרו חז"ל (תנחומא כ, הובא ברש"י) עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם ועכשיו הכיר בה ע"י מעשה, והקשה המהרש"א (ב"ב ט"ז) איך לא הכיר אברהם את שרה מעולם, הרי אמרו חז"ל (קידושין מ"א). אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה, ואברהם אבינו קיים אפילו מילי דרבנן כדאמרין ביומא (כ"ח, ג) עיי"ש.

ונראה דאברהם אבינו לרוב קדושתו ופרישותו קיבל עליו שלא להסתכל עליה כל ימיו, וממילא לא שייך אצלו האיסור לקדשה בלי לראותה, דהרי אין את החשש שמא אח"כ יראה בה דבר מגונה ותתנגה עליו. (פרד"ס יהודה)

הלך לא מתוך רצונו וחשקו, ולכך זה היה נסיון גדול

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וגו'.

איתא בשם כ"ק מורן אדמו"ר הרבי הזקן זי"ע דבאמת אברהם אבינו ע"ה היה חפץ והשתוקק והתגעגע ללכת לאר"י, אעפ"כ כשאמר לו הקב"ה לך לך, לא הלך מחמת חשק ורצון לבו רק וילך אברם כאשר דבר אליו

זיחשבה לו' להקב"ה צדקה

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. והרמב"ן ז"ל הקשה מה הוא הרבותא שהאמין באלוקי אמן.

אולי נוכל לומר הפירוש דהאי ויחשבה לו צדקה קאי על אברהם, שחשב בלבו שכל מה שגמל עליו הקב"ה טובות וישועות הכל בצדקה וחסד חיים, ולא עלה על דעתו שיש לו כלום אצל בוראו, כי ידע לפי רוממות השי"ת לא עשה עדיין כלום כמו שראוי לעבוד למלך הכבוד, וכל מה שהיה מאמין יותר ברוממות ה' יודע יותר שאין לו כלום אצל בוראו, וזהו ויחשבה לו, להקב"ה, צדקה, כל מה שעשה עמו היא צדקה וחסד מרוב חסדו שאין סוף ואין תכלית, כי אם הנותן הוא בעל צדקה אף אם העני הוא איש פשוט ופחות עם כל זה עושה עמו חסד וצדקה. (תפארת שמואל)

"אסור לקדש אשה עד שיראנה"

הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את (י"ב, י"א)

ה', היינו שהלך רק מחמת דבר ה', לא מחמת רצונו כלל, וזה הוא נסיון גדול. (ישמח ישראל, וכן איתא באמונת משה)

אין חיים אלא תורה מדובר באר"י

לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול ואברכך וגו' והיה ברכה (י"ב, א' - ב')

הענין שצוה השי"ת לאאע"ה ללכת לאר"י, י"ל כי בימי אאע"ה התחיל להאיר אור התורה"ק, כמבואר בגמרא (ע"ז ט'). שמונין השני אלפים תורה התחיל מואת הנפש אשר עשו בחרן (י"ב, ה') ולזאת היה מוכרח לילך לאר"י, בבחינת הוי גולה למקום תורה (אבות ד', י"ד), כי המקום תורה הוא אר"י, כדאיתא (ב"ר ט"ז, ז') אין תורה כתורת ארץ ישראל, ואמרו חז"ל (ילקוט שלח תשמ"ג) בגויים אין תורה (איכה ב', ט') מכאן שהתורה

באר"י. וזהו דאיתא במדרש (שוחר טוב תהילים נ"ו) להתהלך לפני אלוקים באור החיים (שם, י"ד) זו אר"י, כי חיים הוא תורה, כאמרם ז"ל (שוחר טוב משלי י') אין חיים אלא תורה, והמקום לזכות לזה הוא באר"י.

(אמרי מנחם)

כל הליכתם של בני"ה היה כדי להשיג את מדת ההכנעה

ויצאו ללכת ארצה כנען ויבואו ארצה כנען (י"ב, ה')

היינו כמוש אמר כ"ק מרן אאמו"ר זי"ע בשם כ"ק מרן אדמו"ר מלובלין זי"ע (דברי אמת פ' שלח) שנקרא ארץ 'כנען' מלשון 'הכנעה', והמכוון בזה שהיתה הליכתם להשיג מדת ההכנעה, כי ההכנעה הוא שורש לכל המדות טובות, ועל ידה יכולה הנפש להיות משועבדת לתורה ועבודת ה', ויבואו ארצה כנען, שבאמת זכו להגיע למדה זו. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

באהלי צדיקים

מעלת רוחניות מהתקשרות לצדיקים

תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו (תהילים ק"ב, א')

ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת (במדבר י"ט, ו') עץ ארז - רמז להקב"ה כמו שהארז גבוה מכל האילנות, כך הקב"ה גבוה על הכל. ואזוב - רומז על הצדיק הנאצל מהקב"ה כאילו הקטן שנתפשט מאילן גדול. ושני תולעת - רמז שיקשור א"ע לצדיקים, ועל ידם יוכל לקשור א"ע לה' ב"ה וב"ש. (נעם אלימלך)

(עבודת ישראל)

כשאדם לומד תורה או עושה מצווה שלא לשמה נברא מזה רק הגוף לבד בלא נשמה, ולכן הצדיק הקדוש הלומד לשמה וכו'. ויש יכולת ביד הצדיק הלומד לשמה להעלות התורה והמצוות של זה שלמד שלא לשמה, כי יכולת בידו להמשיך נשמה לתורתו של זה שעשה הגוף לבד. וזה שאמרו ז"ל "מתוך שלא לשמה בא לשמה" פי' שהתורה נבוא לידי הלומד לשמה והוא יתקנה ע"י איברי הנשמה.

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל נלב"ע ו' סיון תשע"ד

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה (ט"ו, ו'). י"ל שאברהם אבינו בעצמו חשב זה להקב"ה לצדקה שעשה עמו, שנתן לו שכל להאמין בה'.

י"ל שקודם שנתבשר אברהם אבינו בזרע לא היתה לצדקה שלו חשיבות כ"כ, כי אדם שאין לו בנים למי יקבוץ ויצבור, מוטב לו לחלק את ממונו בחייו כדי שצדקו יהלך לפניו ויוליכו למקום מנוחתו, אבל הצדקה שעשה אברהם אבינו אחרי שהובטח לו זרע, היא נחשבת לו לצדקה, שאעפ"י שהיה לו למי להשאיר בכל זאת פזר ונתן. וזהו שאומר הפסוק 'והאמין בה' שיהיה לו זרע, ומאז ואילך ויחשב לו צדקה, קבלת הצדקה שלו את החשיבות הראויה.

(ישמח משה)

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' (י"ב, ד'). ולא נאמר שהראה לו את הארץ, כמ"ש שאאע"ה לא רצה לעצמו כלום, ולא שם לבו לזה שהבטיח לו כביכול ברוך הוא. התורה"ק מעידה עליו, שלא רצה לעצמו כלום לטובתו, אך למלאות רצון הקב"ה, לזה נאמר וילך אברם כאשר דבר אליו ה', ולא לשום קבלת שכר.

(אור יצחק)

הבט נא השמימה וספור הכוכבים וגו' כה יהיה זרעך (ט"ו, ה'). הבעש"ט הק' ז"ל פרש כך, דכמו שהכוכבים נראים למטה קטנים, ולמעלה בשמים הם גדולים מאוד, כן בני"ה נראים קטנים למטה בעוה"ז, ובעולם העליון הם גדולים למאוד.

(בית ישראל)

וקוי ה' יחליפו כח (ישעיה מ', ל"א) [הפטרות פרשת השבוע]. היינו הצדיקים מחליפים עצמם עם השי"ת כביכול, שהם נותנים את כחם להשי"ת, במה שהם מתפללים בכל כחם, ולומדים תורה ועושים מצוות הכל בכל כחם במסי"ג, והשי"ת נותן להם כוחו, לעשות נפלאות ומופתים.

(תורת שמעון)

וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יבאו ברכוש גדול (ט"ו, י"ד). לכאורה קשה האיך נענשו המצרים בין במיתת מכת בכורות וטביעה בים סוף ובין בממון שניקה מהם, והלא קיימא לך דמי שנתחייב מיתה וממון אז קם ליה בדרכה מיניה ונענש במיתה לחודא? אלא י"ל דמיתה בידי שמים אינו פוטר מממון והכא באה המיתה מן השמים, וזה שאמר הכתוב, וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי "דייקא" בדיני שמים, ולכן ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, דבכהאי גוונא מת ומשלם.

(פרשת דרכים - מקח טוב)

לך לך מארצך וגו' אל הארץ אשר אראך (י"ב, א'). שמעתי בשם צדיק אחד אשר הכתוב היה צריך לומר אשר אני "מראה לך", או אראה לך, אך היינו אראך שאראה אותך (אברהם אבינו) בפני כל הארץ, שיראו התנהגותך הטובה, ועי"ז יכירו וידעו אמונת ה' ודרכיו. (מנחת אליעזר - מונקאטש)

"אל הארץ אשר אראך". מה שמונע היום לבוא לארץ ישראל, הם רק מוציאי דיבת הארץ רעה, ולא סכנות ומרחקי הים. מי שרוצה באמת לבוא לשם, צריך לילך אפילו ברגל, כמו אברהם אבינו. (רבי נחמן מברסלב)

"ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך". מדרך העולם שכשאדם עולה לגדולה ומתעשר הרי הוא מתרחק מבני משפחתו וממכריו העניים ואין זה לפי כבודו לתת דעתו עליהם ולעזור להם, וממילא קונה לו אדם זה שונאים ומקנאים רבים. לפיכך בירך הקב"ה את אברהם כי אפילו לאחר "ואגדלה שמך" לא תהיה מאלה שגדולתם מביאה להם שונאים. כי אם "והיה ברכה" שתוסיף לעשות צדקה וחסד ותהיה לברכה בפי כל. (הדרש והעיון)

"הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את". אמר הבעל שם-טוב: כשם שאדם המסתכל בראי, יודע מה שעליו לתקן בלבושו או בפניו, כך כאשר אדם רואה חסרונות אצל זולתו, עליו להסיק מכך שגם בו עצמו אותם חסרונות. זה שאמרו חכמינו: "איזהו חכם הלומד מכל אדם" (אבות ד, א).

"הבט נא השמימה וספור הכוכבים...כה יהיה זרעך". אומר רבי מאיר שפירא מלובלין: כך אמר הקב"ה לאברהם: יודע אתה שלא תוכל לספור את הכוכבים, ואף על פי כן מביט אתה לשמים ומנסה לספור אותם. אף צאצאריך יהיו כך, תהיה בהם ההעזה והרצון להתמודד עם דברים הנראים למעלה מן הטבע ומיכולת אנוש.

"ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים... כה יהיה זרעך" כשם שהכוכבים נראים לעינינו מרוחק כנקודות זעירות בלבד, בה בשעה שהם עולמות עצומים... כך ייראו גם היהודים. בעולם הזה יהיה מראיהם עילוב ושפל, אולם בשמים יהיו עצומים ורמים ויהו את היסוד של כל הבריאה... (הבעש"ט)

אברם אל נא תהי מריבה ביני וביניך". הדבר התחיל אמנם בין הרועים, אולם יסתיים "ביני וביניך". כך היא דרכה של כל מחלוקת, שהיא מתחילה קודם אצל הנלווים, אצל הסביבה, ונתפסים אחר כך גם המנהיגים עצמם.

"ואברכה מברכך ומקללך אאר". מדוע נאמר בברכה קודם "ואברכה" ואחר כך "מברכך", ואילו אצל קללה נאמר להיפך, קודם "מקללך" ואחר כך "אאר"? משום שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה". ולפיכך המברכים יתברכו עוד לפני שייגעו לכלל מעשה, רק בשביל המחשבה. ואילו המקללים יתקללו רק לאחר מעשה ולא אחר המחשבה. (כלי יקר)

מעשי צדיקים

ראש השודדים התגיר וחזר בתשובה

הם החלו להצטלב ולהתרוצץ מסביב כשהם לא יודעים מה לעשות. פתאום נזכר אחד מהם במה ששמע פעם ואמר: אתם יודעים מה קרה כאן? זה היה הרב הזקן ששיתק את המנהיג שלנו, הרי זה הרב המפורסם של קאזניץ שהוא אדם קדוש, אנשים אומרים שיש לו כוחות פלא נעלים, והוא כבר הראה מופתים רבים, הראש והמנהיג שלנו עשה שטות כאשר הרים ידו על היהודי הקדוש הזה. "ומה עושים עכשיו?" שאלו חבריו את השודד שאמר את הדברים הללו, "בואו ניקח את המנהיג שלנו אל הצדיק ונבקש ממנו סליחה ומחילה" אמר השודד.

אמרו ועשו, הביאו את מנהיגם המשותק אל הצדיק, והעמידוהו לפניו כפי שהוא, משותק ולא מסוגל לדבר או להניע אבר. שאל אותם המגיד מה אתם רוצים? והם ספרו ואמרו לו: "רב קדוש, אנחנו, כלומר הפרנסה שלנו היא ביזה ושוד, ומאחר שקשה לחיות משוד רק מהיער, חשבנו להיכנס הערב לעיר, ראינו הרבה יהודים ליד בית הכנסת עומדים ומתנועעים, וחשבנו לאסוף מהם קצת כסף, אולם הם ברחו על נפשם, ורק הרב הקדוש נשאר עומד על מקומו, והנה המנהיג שלנו עשה שטות והרים את ידו על הרב הקדוש, ונשאר משותק כמו שהוא ניצב עתה לפניך, אנחנו מבקשים את סליחת הרב הקדוש ואנחנו נשבעים בשם המנהיג שלנו ששוב לא נעשה דבר כזה, ואנחנו מבקשים שהרב הקדוש ימחול לו וישחרר אותו מהתרדמה העמוקה שנפלה עליו.

התפלא המגיד מקאזניץ פליאה גדולה ואמר: לא שמתי לב כלל שמישהו העליב אותי, אולם אם הדבר הוא כך כפי שאתם אומרים, אני מוכן לסלוח למנהיג שלכם בתנאי אחד, אם הוא יבטיח לי שלעולם לא ירים יד על יהודי, והוא וחבורתו שוב לא יעשו עוול לשום יהודי בעולם. אנחנו מוכנים להבטיח, אולם הראש שלנו אינו מסוגל להוציא מלה מפיו, אמרו השודדים, ניגש הצדיק אל ראש השודדים, הביט הישר לתוך עיניו ואמר לו בקול תקיף "אתה מבטיח שלעולם לא תעשה ליהודי שום רעה?" "אני מבטיח, אני נשבע" גמגם ראש השודדים שהחלים יצאו מפיו מקוטעות, מיד כשאמר זאת, חזרה אליו לשונו והוא החל להתנצל ולבקש סליחה עם דמעות בעיניו.

הצדיק אמר לשודדים שמכאן ואילך עליהם להפסיק לעסוק בשוד וביזה, ועליהם לחפש פרנסות אחרות, הוא השביע את ראש השודדים ואמר לו כי הוא מוחל לו אולם רק שהוא וחבריו יעמדו בהבטחתם. כאשר סיים הצדיק את דבריו הרגיש השודדים שכוחותיו חוזרים אליו והוא מסוגל להניע את ידיו ורגליו. כנופיית השודדים הלכה לה, ושוב לא שמעו עליה בעיר.

כעבור זמן רב חזר ראש השודדים בחשאי ובא לביתו של המגיד מקאזניץ, הוא סיפר לרבי כי מאז אותו מקרה הוא אינו מוצא מנוחה לנפשו, המצפון מציק לו ומייסר אותו על מה שעשה קודם, ורגש עמוק של חרטה מקנן בלבו. הוא אמר לצדיק כי הוא רוצה לחזור בתשובה שלמה, ורצונו להיות יהודי. המגיד מקאזניץ ניסה להניא את האיש מכוונתו, אולם כאשר ראה שכונתו רצינית, הוא הדרך אותו כיצד ובאיזה אופן הוא יכול להתגיר ולהיות יהודי. ואכן ראש השודדים לשעבר נהיה לגר צדק, ומכאן ואילך הוא השתדל לעשות טובות ולעזור ליהודים ככל שרק יכל. את שנות חייו האחרונות הוא עשה בבית המדרש של העיר קאזניץ, מקום שם הוא התפלל בדבקות ואמר תהלים יומם ולילה.

המגיד הגדול מקאזניץ הרה"ק רבי ישראל הופשטיין זיע"א נולד בעיירה הפולנית הקטנה אופאטו בשנת תקמ"ו ונסתלק לבית עולמו בשנת תרט"ו. אביו ר' שבתי היה כורך ספרים עני וירא שמים. במשך שנים רבות לא זכו לפרי בטן, עד שקיבלו ברכה מהבעל שם טוב הקדוש זיע"א ונולד רבי ישראל. כבר מצעירותו הצטיין רבי ישראל בכשרונות בלתי רגילים, ובהתמדה רבה בלימודים, הוא היה תלמידו של המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א. מאוחר יותר קיבל על עצמו את תפקיד המגיד בעיר קאזניץ. והתפרסם בכל העולם כצדיק וקדוש, ובעל מופת.

פעם אחת היה זה במוצאי שבת קודש, אחרי תפילת ערבית יצאו מאות המתפללים לחצר האחורית של בית הכנסת, יחד עם רבם, כדי לקדש את הלבנה תחת כיפת השמים, עננים כבדים שטו במרומים וכיסו מרבית הזמן את הלבנה, עיני הצדיק היו מופנות אל השמים, ומבטו כאילו חדר אל מעבר לעננים, ואחרי זמן לא רב התפזרו להם העננים והלבנה יצאה והתגלתה במלוא הודה והדרה, והמתפללים הרבים החלו לומר בדביקות את הפסוקים המוכרים שאומרים ב"קידוש לבנה". הם היו כל כך שקועים בתפילה עד שלא השגיחו בסכנה הפתאומית שארבה להם, כנופיה של שודדים שהסתובבה ביערות הסמוכים, חדרה אותו ערב לעיר קאזניץ, כדי להתנפל על אנשים ולקחת את כספם ואת רכושם, כאשר שמעו השודדים את רעש התפילה ליד בית הכנסת, החלו לנוע באותו כיוון כדי להתנפל על האנשים שהתכנסו שם, ולשודד את כספם, הם לא ידעו כי ליהודי היוצא במוצאי שבת מבית הכנסת, אין בכיסו אפילו פרוטה אחת.

כאשר התקרבו השודדים למקום נמלטו היהודים על נפשם, וחצר בית הכנסת התרוקנה בין רגע, ונשאר במקום רק המגיד הקשיש שעמד על מקומו בעיניים עצומות, כשהוא אומר את פסוקי קידוש הלבנה בדבקות עצומה, הוא היה כל כך מופשט מהגשמיות באותה שעה, שכלל לא ראה ולא שם לב למתרחש מסביב. ראש השודדים שהיה איבר מגודל, מגושם וחזק מאד, ניגש אל הצדיק בריצה, כשפיו מלא קללות נמרצות, הוא הרים את ידו כדי לכבד את הצדיק במכה הגונה, אולם המגיד הקדוש לא הבחין בו כלל, הוא עמד בעיניים עצומות ורק שפתיו רחשו תפילה, כאשר הוא חזר שלוש פעמים על הפסוק הידוע אותו אומרים בקידוש לבנה בשני כיוונים הלך וחזור, "תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן" הוא חזר על הפסוק לאט לאט שלוש פעמים, כמי שסופר פנינים. דבר זה הרגיו את השודד עוד יותר, הוא המשיך לקלל את הזי"ד - היהודון, ועמד להתנפל עליו בחמת זעם, אולם אז קרה משהו בלתי צפוי, הוא קיבל לפתע שיתוק ונשאר על עמדו בפה פעור, וידו שעמדה להכות את הצדיק נשארה מורמת למעלה כתלויה באויר. חבריו השודדים ראו את המתרחש, ואף הם נעמדו מובלבלים ומתוסכלים כשאינם מסוגלים לזוז ממקומם, כאילו תרדמה עמוקה נפלה עליהם.

בינתיים סיים הצדיק את התפילה והלך לביתו, רק עכשיו אחרי שהצדיק כבר לא היה במקום, התעוררו השודדים מהשוק בו היו נתונים, הם רצו אל מנהיגם וקראו לו לברוח מן המקום, ונבעתו לראות כי הלה אינו מסוגל להניע איבר, ואין באפשרותו לזוז מן המקום, הוא עמד שם משותק כולו, מכף רגל ועד ראש, פיו פעור ועינו בוהות. נכחו השודדים שהיו אנשים פרימיטיביים ולא ידעו את נפשם,

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

הכלי מחזיק לברכה הנוראים העעל"ט

קודש, שלא אמרו חז"ל להתענג מהאוכל ומהשתיה וכדומיהם, אלא להתענג על עצם השבת קודש. והנה בחודש תשרי ממש הרגשנו את היתענג לשמיה' להתענג בעצם שאנו יהודים, וזוכים לעמוד לדין לפני מלך המלכים הקב"ה, וזוכים לרחמי ולחסדיו הרבים, ולשמוח עמו בחג הסוכות ובשמחת תורה. אשרי עין ראתה כל זאת באלו הזמנים. אשרי העם שככה לו. אבל יש פה גם את ה'במתוקין ודובשיך', ואת זה אפשר להבין עפ"י דברות קדשו של הרבי בעל ה"אמרי מנחם" ז"ע (פ' נח, בסוף אות ד' עיי"ש) "וזהו הענין שצירוף השם הנכבד המאיר בחודש הזה הוא וי"ו ה"א ה"א יו"ד היוצא מהפסוק (דברים כ"ו, ט"ז-ט"ז) ו'דבש היום ה'זה' אלקין מצוך לעשות, היינו כמו שאמר בקדשו כ"ק מרן אאמ"ר זצלה"ה ז"ע (אמונת משה פרשה נח אות כ"א) דבש רומז על המתקת הדינים כדוגמת מה דאיתא ברבינו יונה (ברכות לא: מדיף הרי"ף) שהדבש מהפך כל דבר הנופל לתוכו עד שנעשה ג'כ דבש", דרכו של הדבש שכל מה שנדבק בו, גם נהיה חלק מהדבש, והצירוף של החודש הזה יוצא מהפסוק ו'דבש היום ה'זה' אלקין מצוך לעשות" ולכך אנו מבקשים בד בבד דיתענג לשמיה במתוקין ודובשיך' שתענג על הדבש המתוק הזה של חודש תשרי, וההשפעות ימשיכו להשפיע בחודש זה, ולעד ולנצח נצחים.

חודש מר חשוון מ'רשין שפתיהו'

בסיום ימי חודש תשרי - ירח האיתנים

ב"ה עבר עלינו ועל כל בני ישראל בכל מקום שהם חודש תשרי - ירח האיתנים, מתוך התעלות והתרוממות הנפש, בבחי' ה'ביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך' (שיר השירים א', ד') שממש 'ביאני המלך חדריו' החל מראש חודש אלול, ר"ה עש"ת ויוה"כ, וכלה בחג הסוכות - זמן שמחתנו, הושענא רבה ויום שמחת התורה, זמנים שבהם נגילה ונשמחה בך, ולכך גם אנו מבקשים "עד הנה עזרונו רחמיך, ולא עזבונו חסדיך ואל תטשנו ה' אלוקינו לנצח" שהזמנים הטובים הללו ישארו חקוקים היטב בליבנו, ותמיד לזכות להרגיש את אלו האורות לנצח.

ידוע כבר המימריה בשם הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע (עירין קדישין ערך זמירות שבת) על נוסח הזמר שחיבר האר"י לומר בליל שב"ק "יהא רעוא דתשרי על עמיה, דיתענג לשמיה במתוקין ודובשיך" שאנו מבקשים מהקב"ה "יהא רעוא דקמיה דתשריה על עמיה' שנמשיך על עצמינו את האורות ההשפעות ההתעלות וההתרוממות שהיה לנו בכל רגע מהחמישים ואחד ימים שבין ר"ח אלול לשמחת תורה, וימשיכו להשפיע על עמיה'. וממשיך הזמר דיתענג לשמיה במתוקין ודובשיך' וכתב הבעש"ט פ' יתרו (ל"ז), על מה שאנו אומרים בתפילות השבת "זיתענגו מטובך" שיש שני סוגים של 'עונג' יש 'עונג' של גשמיות, שאדם אוכל ושותה וכדומה, אבל בהם אין שביעה לעולם. אבל לא כן הוא העונג מיום שבת

חודש זה 'מר חשוון' נקרא בשם חז"ל (מגילה כז:): ובשם צדיקים (הרבי רבי בונים מפרשיסחא זי"ע, והרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, המגיד מקוזניץ זי"ע ועוד) על שם 'מרחשין שפתיהו' שהפה עוד מרחש ומנגן את תפילות הימים הנוראים שהיינו דבקים בהם בכל ימי חודש תשרי שעל"ט.

מכל התפילות של בני שביקשו על צשמות הכל הם למען דברים רוחניים

הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע פירש את דברי דוד הע"ה בספר התהילים (ק"ט, ק"מ) "צרופה אמרתך מאוד, ועבדך אהבה", כידוע שאם סוחטים את התפילות של בני יוצא מהם שביקשו על דברים גשמיים, לזכות לפרנסה מידך הרחבה והמלאה, 'צרופה' מלשון 'כסף צרוף' (תהילים י"ב, ז), 'אמרתך מאוד' שאפילו וזה כל מה שהם מבקשים, אבל המטרה היא אחת ויחידה של זעבדך אהבה' לעבודת הבורא ב"ה, למען בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, להחזיק תלמידי חכמים, לבנות בתי כנסיות ובתי מדרשות, ועוד ועוד על זה הדרך, כל מה שהתשוקה של יהודי שהוא מבקש כסף זה אך ורק למען עבודת הבורא ב"ה, שיש לו הרבה דברים להוציא מן הכח אל הפועל לעשות את כל הרצונות הטובים 'לעשות רצונך בלבב שלם', ורצונינו לעשות רצונך, ומי מעכב, שאור שבעיסה, ואת זה אנו מבקשים שהדברים הגשמיים הללו לא יעכב אותנו מהעבודה השלימה והאמיתית. וברוך הוא אלוהינו אשר הבדילנו מן התועים, שהם רצים ואנו רצים, הם רצים להוציא כספים בשביל תאוות עוה"ז, ואנו רצים לבקש בשביל ולמען העבודת הבורא ב"ה מתוך כל ההשפעות טובות ברוחניות ו'בגשמייות'. [וחז"ו שיצא תקלה מתחת ידינו שהגשמייות הם המטרה, אלא הגשמייות הם האמצעי להגיע אל המטרה לזכות לכל הדברים הרוחניים שאליהם אנו מצפים ומקוים לקיים. וכבר כתב ב"מסילת ישרים (פרק ט"ז עיי"ש) שהעבודה האמיתית צריכה להיות הרבה יותר 'צרופה' מזהה וכסף, אלא לעשות נחת רוח לבוראינו בכל מעשינו].

וזה מרומז היטב בדברי העבודת ישראל זי"ע (בפרשת ד"ה והאמין) וזה לשונו: "והאמין בה' ויחשבה לו צדקה." י"ל שאברהם בעצמו חשב זה להקב"ה לצדקה שעשה עמו שנתן לו שכל להאמין בה' אחד. וקרוב לזה פי' הפסוק לך ה' הממלכה ולא כתיב המלוכה רק הממלכה. דהיינו ג"כ שדוד הע"ה אמר לך ה' שהכל שלך הוא אפילו מה שממליכין אותך הוא מכת שלך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. והעושר והכבוד מלפניך פי' שכל העושר והכבוד הוא רק מלפניך שיכול לעמוד מלפניך לעבוד אותך". כל העושר והכבוד שיהודי מבקש זה רק שנוכל לעמוד 'מלפניך' ולעבוד אותך.

וכה מבאר הרה"ק ה"אהבה ישראל זי"ע (בפרשת ב"ה ויאמר) "וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'" שהוא עשה הכל רק 'כאשר דיבר אליו ה'" ולא בשביל חמדת ותאוות העולם הזה, ובכך זכה להשרות ברכה על עם ישראל. עיי"ש בהרחבה.

חזון גרמא להשפיע עלינו פרנסה טובה

זאת ועוד, קבעו לנו (שור"ע סי' נ"א ס"ז. מ"ב ס"ק ט"ז) לומר בכל יום שלש פעמים "תהלה לדוד", שמזכיר בו את שבחו של הקב"ה שמשגיח על כל בריותיו ומפרנסן, ולכן צריך מאוד לכיון בפסוק זה. וכתב במשנ"ב (שם ס"ק ט"ז בשם הלבוש) שאם לא כיון, צריך לחזור ולומר מפסוק 'פותח' עד סוף המזמור כסדר. ובעת שאומר 'פותח את ידך' צריך לכוון על שבחו של הקב"ה שמשגיח על כל בריותיו, וזו מפרנס לכל אחד כרצונו. וסדר הכונה באומרו 'פותח את ידך' ר"ת "פא"י" כמניין שני שמות של השם הוי"ה אדנ"י, וס"ת של הפסוק הוא "חת"ך", שהוא שם של המלאך הממונה על הפרנסה.

ורמז מצאנו לר"ת של חודשי תשרי חשוון כ'סליו הוא השם "חת"ך" המלאך הממונה על הפרנסה, שכידוע מה שאמר ה"בת עין" זי"ע על עה"ב "ויהי כמשולש חודשים" שהשלושת חודשים הללו הם כהמשך לימים הנוראים העעל"ט, ואכמ"ל. ועוד אפשר לבקש על בני חיי ומזוני רוחא. ובפרט שגם ס"ת של הפרשיות בראשית ניח לך לך הם גם השם "חת"ך" המלאך הממונה על הפרנסה, שיש לנו עת רצון שבעת רצון, כמו שעת רעוא דרעוין, לבקש על כל צורכינו, שהש"ת יוריק לנו מתוך שפע ברכה והצלחה.

וזה מרומז היטב בתחילת פרשתינו שהקב"ה אומר לאברהם אבינו ע"ה "והיה ברכה" מפרשי ז"ל: "הברכות נתונות בידך". מעתה הברכות לברך הם ביד אברהם אע"ה. ואם נמצא שעד עתה קראנו בפרשיות בראשית ונה, לא מצאנו עוד שהקב"ה נתן לברך, אלא הקב"ה ברא את השמים והארץ, והקב"ה אמר לנח לבנות את התיבה וכו' וכו', אבל כאן מתחילה התורה"ק בברכות "ואעשך לגוי גדול. ואברכך. ואגדלה שמך. והיה ברכה" לומר לך שמכאן ואילך מתחילה הברכות להשפיע לבני ישראל. ונמצא שלכך פ' לך לך חותם את השם המלאך "חת"ך" הממונה על הפרנסה, ע"ד דברי רש"י "בך חותמין לעולם" הברכות נתונות ביד אברהם אבינו "בך חותמין ולא בהם" רק באברהם אבינו נאמר כן, ולא בשאר האבות, שאברהם אבינו היה ראש למאמינים, והוא ראש לכל הברכות. וזה הזמן אחר ימים הקדושים והנשגבים של ימי חודש תשרי להמשיך עלינו את כל הברכות.

במדת החסד נזכה לגמר חתימה טובה

ונביא מתמצית דבריו של ה"תפארת שלמה" זי"ע (ליקוטי פ' לך לך עיי"ש בהרחבה) אשר ר"ה הוא כנגד מידתו של יצחק אע"ה, כמו שנאמר (בראשית ל"א, מ"ב) "פחד יצחק", ולכן הוא יום הדין נורא. חג הסוכות הוא כנגד מידתו של יעקב אע"ה כמו שנאמר (שם ל"ג, י"ז) "ויעקב נסע סוכתה". ותפילת נעילה היא כנגד מידתו של אברהם אע"ה, מדת החסד. וזה הפירוש 'בך חותמין ולא בהם', שגמר החתימה ביוה"כ הוא במידתו של אברהם אע"ה, מדת החסד. וקיום העולם הוא רק ע"י מידת החסד, ולכן הוסיפו לאברהם את האות ה"א, כי עולם הזה נברא בה"א, ועולם חסד יבנה, וכדי שיהיה קיום לעוה"ז ע"י מידת החסד. וזהו 'והיה ברכה' שיהיה הברכה גם בעוה"ז שנברא בה"א. וזה הפירוש (שם י"ח, כ"ב) "ואברהם עוֹדֵנו עוֹמֵד לפני ה'" שמדתו 'עוֹדֵנו עוֹמֵד לפני ה'" להחזיק ולהעמיד את העולם במדת החסד. ולכן 'בך חותמין' שתפילת נעילה היא החותם ע"י ההתעוררות מידת החסד של אברהם אבינו ע"ה, להשפיע רחמים וחסדים, ויגמר החתימה לטובה לכלל ישראל. ע"כ דבריו.

כלי מחזיק לברכה - להשלים פרשיותיו עם הציבור

ובעצם הדבר איך אנו ממשיכים עלינו את ההשפעות טובות להכין את הכלי מחזיק לברכה. אמרו חז"ל (ברכות ח.). "אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום", ואפילו שלא יכול להשלים את כל הפרשה בערב שב"ק, יעשה בכל ימות השבוע, ביום ראשון יקרא שמו"ת עד שני, וביום שני עד שלישי וכל השבוע על זה הדרך יקרא, ואם רוצה גם ילמד פירוש רש"י, ובכך ישלים את כל הפרשה יחד עם הציבור. וזה בודאי יהיה ההשלמה של הימים הנוראים, ההשלמה של הקבלות טובות שקיבלנו ע"ע בכל הימים הנוראים, ובפרט בתפילת נעילה שזוהי כנגד אע"ה - מידת החסד. ובכוחה של הקבלה הטובה הזאת נזכה להיות כלי מחזיק לברכה לקיום מאמר הכתוב "והיה ברכה" ברוחניות ובגשמייות.

מהזכירה של ימי חודש תשרי נזכה להמשיך עלינו האורות

ואסיים בדברות קדשו של רבינו בעל ה"ישמח ישראל זי"ע, אשר חודש תשרי היה כל אחד השפעות טובות, ואפילו בלי שיעשה מאמץ מיוחד, ומידו נתנו לך, וכשנמצא בימי חודש מר חשוון מתעצב אל ליבו איך לא שב בתשובה על כל מה שעשה, ואיך אבוא אל שער המלך בלבוש שק, ולבו נשבר בקרבו, וכשנזכר מהתפילות של הימים הנוראים, ומגודל הפחד של הימים האלה, הוא לא מסוגל בכלל לפתוח את פיו, ורק פיו מרחשות בתפילה. ולכך 'מרחשין שפתיהו' שהגודל התשוקה של הימים האלה חרוטים היטב עוד בליבנו. ואברהם אבינו ע"ה שהקב"ה אמר לו 'לך לך' הלך זי"ע אברהם כאשר דיבר אליו ה' הוא לא הלך מחמת חשק ורצון אלא מחמת ה', וזה היה נסיון גדול, ואפילו שהוא כ"ב רצה לעלות לאר"י. וגם כאן אפילו שנשבר ליבו בקרבו של יהודי איך עבר עליו הימים הנוראים בלי שתיקן את מה שעליו לתקן, אז בהעלותו על נס את אלו השעות והתפילות, פיו מרחשות בתפילה, שיוכה לשוב בתשובה שלימה, ולהמשיך עליו את כל ההשפעות טובות מהירח האיתנים העעל"ט. (עפ"י "ישמח ישראל" חודש חשוון אות ב'. פ' לך לך אות א')

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל
בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב
הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד
ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר'
יוחנן דב הלוי ע"ה
נלב"ע ז' אדר תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרב נפתלי הערץ בן

הרב יוחנן דב הלוי ז"ל
נלב"ע י"ב בחשוון
ת. נ. צ. ב. ה.

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"גדרים פלוס" הפרסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האישי" או במספר טלפון ("קהילות"):
073-275-7000, ולהקיש קוד 8915
אין נאן אכאם פאפולא, אלא פינכס דאריס אגראם אפנאפ
שכ"ל א"ל

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ה,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן - 540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.